

Застосування спеціальної конфіскації під час війни в Україні (деякі законодавчі положення та судова практика)

Однолько Інна Валентинівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.04.2024	Право	343.2/7(477)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11298947>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена дослідженню спеціальної конфіскації як кримінально-правовому заходу впливу для осіб, які вчинили корупційне кримінальне правопорушення. Визначено відмінні ознаки від конфіскації майна як виду покарання, проаналізовано судову практику згідно вироків, ухвалених у 2023 році та наголошено на важливості спеціальної конфіскації для запобігання злочинності загалом й корупції зокрема. Автором здійснено спробу визначити практичні проблеми та наявні колізії між нормами при застосуванні спеціальної конфіскації, порівняти наукові положення з даного приводу та дійти висновків щодо важливості інституту спеціальної конфіскації як легітимного заходу (превентивного) кримінально-правового впливу на осіб, які вчинюють корупційні правопорушення та ефективного інструменту для відновлення справедливості, зміцнення довіри до державних інституцій під час війни та у повоєнний період.

Ключові слова: спеціальна конфіскація, інститут спеціальної конфіскації, кримінально-правовий захід впливу, конфіскація коштів та майна за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення, стягнення активів в дохід держави в кримінальному провадженні запобігання корупції.

Application of special confiscation during the war in Ukraine (some legal provisions and case law)

Annotation. April 2024, like the beginning of this year, despite high-profile corruption scandals, is marked by slogans about improving the Corruption Index indicators in Ukraine by 3 steps, receiving the same points as Serbia and ranking 104 out of 180, which contributes to approaching the level of candidate countries in the EU. As indicated by anti-corruption experts of Transparency International Ukraine Oleksandr Kalitenko: "...corruption scandals do not necessarily indicate the growth of corruption in the country. On the contrary, in a certain sense, it can be a sign of the activity of anti-corruption bodies, the public and independent media. And all this also affects Ukraine's results in the study." Taking into account the above, the representatives of Transparency International Ukraine suggest that, among the priority tasks, focus on the effective use of the assets of corrupt officials and henchmen of the Russian

¹кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін секції кримінально-правових дисциплін університету «КРОК», м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4896-4728>

Federation for the needs of the state; change management selection procedures and conduct an independent audit of ARMA's activities; increase the efficiency of asset management and realization; improve confiscation mechanisms and the legal framework for asset recovery, aligning them with international standards; improve the processes of blocking (pro)Russian assets (as sanctions preceding confiscation) and introduce criminalization of sanctions evasion.

That is why, in order to minimize the manifestations of corruption, the priority should be the creation of effective, accountable and inclusive institutions at all levels in all forms by increasing the effectiveness of the national system of preventing and countering corruption based on the implementation of effective monitoring of management activities and control of compliance with the rules of integrity by persons authorized to perform functions state or local government.

The article is devoted to the study of special confiscation as a criminal-legal measure of influence for persons who have committed a corruption criminal offense. Distinctive features from confiscation of property as a form of punishment were identified, judicial practice was analyzed according to the verdicts passed in 2023, and the importance of special confiscation for the prevention of crime in general and corruption in particular was emphasized.

The author made an attempt to identify practical problems and existing conflicts between norms when applying special confiscation, compare scientific provisions on this issue and reach conclusions about the importance of the institution of special confiscation as a legitimate measure of (preventive) criminal law influence on persons who commit corruption offenses and an effective tool to restore justice, strengthen trust in state institutions during the war and in the post-war period.

Keywords: special confiscation, institution of special confiscation, criminal-law measure of influence, confiscation of funds and property for the commission of a corruption and corruption-related offense, confiscation of assets to state income in criminal proceedings for the prevention of corruption.

Вступ

Квітень 2024 року як і початок цього року попри гучні корупційні скандали, знаменується гаслами щодо покращення на 3 сходинки показників Індексу корупції в Україні, отримавши однакові бали із Сербією та посівши 104 щабель зі 180, що сприяє наближенню до рівня країн-кандидатів в ЄС. Як вказують антикорупційні експерти Transparency International Ukraine Олександр Калітенко: «...корупційні скандали необов'язково свідчать про зростання корупції в країні. Навіть навпаки, у певному сенсі це може бути ознакою активності антикорупційних органів, громадськості та незалежних медіа. І все це теж позначається на результатах України у дослідженні». Враховуючи означене, представники Transparency International Ukraine пропонують з-поміж пріоритетних завдань акцентувати увагу на ефективному використанні на потреби держави активи корупціонерів та поплічників РФ; змінити процедури відбору керівництва та провести незалежний аудит діяльності АРМА; підвищити ефективність управління та реалізації активів; удосконалити конфіскаційні механізми та правову базу для повернення активів, узгодивши їх із міжнародними стандартами; удосконалити процеси блокування (про)російських активів (як санкції, що передують конфіскації) і запровадити криміналізацію обходу санкцій [1].

Саме тому з метою мінімізації корупційних проявів пріоритетним повинно бути створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях в усіх формах шляхом підвищення ефективності загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції на основі впровадження ефективного моніторингу управлінської діяльності та контролю дотримання правил доброчесності особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про цілі сталого розвитку на період до 2030 року» відповідно до проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, слід окреслити, що будь-які корупційні прояви у 15 пріоритетних цілях сталого розвитку (чи то забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти, чи то забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів) – все повинно забезпечуватись за рахунок упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року та щорічне оприлюднення його результатів [2].

З метою надання спрощеного візового режиму для українців, ще в 2013 році були внесені зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо запровадження інституту спеціальної конфіскації та окремий розділ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб». Такі зміни сприяли узгодженню національного законодавства з європейським у контексті упровадження Конвенції ООН проти корупції та були проведені в рамках другого етапу формування національного антикорупційного законодавства, адже всі прийняті нові нормативно-правові акти та всі зміни, що вносилися до вже існуючих, були виконані на вимогу врахування рекомендацій GRECO.

Діючим антикорупційним законодавством визначено механізм запобіжних дій щодо корупції, приведено вітчизняні норми права у відповідність до міжнародних, запроваджено процедуру спеціальної конфіскації майна за корупційні злочини та запроваджено відповідальність юридичних осіб за корупційні правопорушення. Всі зміни, які відбулися у антикорупційному законодавстві нашої держави є запорукою вдосконалення вітчизняної антикорупційної політики загалом [3, с. 232].

В Законі України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки», а саме в статті 18-3 зазначено, що при здійсненні моніторингу та оцінці ефективності реалізації державної антикорупційної політики «спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції та виконавці державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії, у межах повноважень, щорічно до 15 лютого подають до Національного агентства статистичну інформацію про результати своєї роботи з обов'язковим зазначенням таких даних, серед яких відомості про кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією, конфісковані за рішенням суду, а також кошти у розмірі вартості незаконно одержаних послуг чи пільг, стягнені на користь держави.

В Законі України «Про запобігання корупції» передбачено статтю 69 щодо вилучення незаконно набутих та необґрунтованих активів внаслідок вчинення корупційного правопорушення, які підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому законом порядку [4].

Згідно чинного законодавства, спеціальну конфіскацію слід визначати як один із видів конфіскації майна як вид заходу кримінально-правового впливу для осіб, які вчинили корупційне кримінальне правопорушення або ті, що пов'язані з корупцією.

Спеціальна конфіскація застосовується на підставі: обвинувального вироку суду; ухвали суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності; ухвали суду про застосування примусових заходів медичного характеру; ухвали суду про застосування примусових заходів виховного характеру.

У випадках, коли об'єктом спеціальної конфіскації є майно, вилучене з цивільного обігу, вона може бути застосована на підставі: ухвали суду про закриття кримінального провадження з інших підстав, аніж звільнення особи від кримінальної відповідальності; ухвали суду, постановленої в порядку частини дев'ятої статті 100 Кримінального

процесуального кодексу України, за клопотанням слідчого чи прокурора, якщо кримінальне провадження закривається ними.

Відповідно до положень частини 9 статті 100 КПК України питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду, вирішується судом під час ухвалення судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили. У разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів вирішується ухвалою суду на підставі відповідного клопотання, яке розглядається згідно із статтями 171-174 цього Кодексу.

Під час вирішення питання щодо спеціальної конфіскації насамперед має бути вирішене питання про повернення грошей, цінностей та іншого майна власнику (законному володільцю) та/або про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Застосування спеціальної конфіскації здійснюється тільки після доведення в судовому порядку стороною обвинувачення, що власник (законний володільець) грошей, цінностей та іншого майна знав про їх незаконне походження та/або використання. У разі відсутності у винної особи майна, на яке може бути звернене стягнення, крім майна, яке підлягає спеціальній конфіскації, збитки, завдані потерпілому, цивільному позивачу, відшкодовуються за рахунок коштів від реалізації конфіскованого майна, а частина, що залишилася, переходить у власність держави.

У разі якщо власник (законний володільець) грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у пункті 1 частини дев'ятої цієї статті, був установлений після застосування спеціальної конфіскації та не знав і не міг знати про їх незаконне використання, він має право вимагати повернення належного йому майна або коштів з державного бюджету, отриманих від реалізації такого майна.

Спір про належність речей, що підлягають поверненню, вирішується у порядку цивільного судочинства. У такому випадку річ зберігається до набрання рішенням суду законної сили [5].

На думку С.І. Хом'яченка, інститут спеціальної конфіскації є важливим інструментом у боротьбі (авт. - запобіганні) з корупцією та організованою злочинністю, які завдають шкоди національній безпеці та демократичним цінностям України, хоча і потребує удосконалення для відповідності вимогам Європейського законодавства та міжнародним стандартам з прав людини. Так, автор акцентує увагу на порівняльному аналізі щодо застосування спеціальної конфіскації в деяких зарубіжних країнах та можливості впроваджувати превентивний механізм в Україні через призму законодавчих змін в частині визначення критеріїв для застосування конфіскації, проведення реальних оцінок вартості майна й визначення правових механізмів спрощення процедур [6, с. 351-353].

Не менш цікавим є науковий дискурс Ю.В. Живової щодо спеціальної конфіскації в законах по боротьбі з організованою злочинністю в США та деяких європейських країнах. Так, посилаючись на «двоколійну» систему кримінально-правових засобів країн континентальної Європи, авторка вказує про їх мету – протидія злочинності через застосування кримінального покарання та заходи запобігання й відновлення соціальної справедливості, у тому числі це і реалізація положень нормативно-правових актів федерального рівня США, направлених на боротьбу з організованою злочинністю, спільні програми між штатами для запобігання певним видам посягань. Основним правовим заходом запобігання та боротьби з організованою злочинністю визначено закон RICO, в якому серед причин існування організованих злочинних груп є отримання прибутку. Цей закон врегульовує питання конфіскації будь-якого прибутку чи власності, отримані учасниками організованої злочинної групи; надає можливості пред'явити

позов щодо відшкодування завданих збитків у трьохкратному вимірі приватним особам та містить правовий механізм винесення суворого вироку для захисту потерпілих від злочинної діяльності [7, с. 176-177].

Інша науковиця А.О. Винник в дисертації «Спеціальна конфіскація майна як інший захід кримінально-правового характеру за кримінальним правом України» в науковій новизні обґрунтовує доцільність трансформації конфіскації у спеціальну конфіскацію як інший захід кримінально-правового характеру, виключивши з видів покарань. Окрім цього, пропонує наукову позицію щодо формування мети спеціальної конфіскації – припинення злочинної діяльності, відновлення соціальної справедливості й попередження вчинення нових злочинів, а також пропонує відмовитись від конкретного переліку діянь як умови застосування спеціальної конфіскації та передбачити можливість її застосування за вчинення умисно будь-якого злочину або суспільно небезпечного діяння, передбаченого КК України [8, с. 21-22].

Щодо підстав застосування спеціальної конфіскації відповідно до статті 96-2 КК України, такими законодавчо визначено випадки, коли гроші, цінності та інше майно одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна; призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення або винагороди за його вчинення; були предметом кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, - переходять у власність держави; були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання. Окрім цього ч. 2 цієї статті визначено умови, коли гроші, цінності та інше майно, вказані у ч. 1, були повністю або частково перетворені в інше майно, спеціальній конфіскації підлягає повністю або частково перетворене майно. Якщо конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у ч. 1 цієї статті, на момент прийняття судом рішення про спецконфіскацію неможлива внаслідок їх використання або неможливості виділення з набутого законним шляхом майна, або відчуження, або з інших причин, суд виносить рішення про конфіскацію грошової суми, що відповідає вартості такого майна.

Законодавчо передбачені й інші умови застосування спецконфіскації (ч.ч. 3, 4, 5), проте більш детально це буде розкрито в подальших наукових працях.

Не заперечуючи важливості спеціальної конфіскації як заходу кримінально-правового впливу (заходу запобігання злочинності), все ж таки слід вказати на деякі колізії між існуючими положеннями статті 96-1 та 96-2 КК України. Посилаючись на положення статті 8 Конституції України щодо дії принципу верховенства права, інститут спеціальної конфіскації має першочергову мету – «примусове безоплатне вилучення за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна за умови вчинення умисного кримінального правопорушення або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу, за які передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого ч. 1 ст. 150, ст. 154, ч. 2, 3 ст. 159-1, ч. 1 ст. 190, ст. 192, ч. 1 ст. ст. 204, 209-1, 210, ч. 1, 2 ст. 212, 212-1, ч. 1 ст. ст. 222, 229, 239-1, 239-2, ч. 2 ст. 244, ч. 1 ст. ст. 248, 249, ч. 1, 2 ст. 300, ч. 1 ст. ст. 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, 363, ч. 1 ст. ст. 363-1, 364-1, 365-2 КК України».

Проте, окрім спеціальної конфіскації, законодавець передбачив конфіскацію майна (стаття 59 КК України) як вид покарання, що полягає «в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого... за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини, а також за злочини проти основ

національної безпеки України та громадської безпеки незалежно від ступеня їх тяжкості і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині цього Кодексу» [9].

Враховуючи законодавчі положення та рішення Конституційного Суду України, слід означити, що цей кримінально-правовий захід впливу передбачає не тільки вилучення майна у вигляді коштів, цінних речей/паперів, об'єктів нерухомості, транспортних засобів, що було отримано в результаті вчинення злочину, але й спрямований на відшкодування збитків, завданих потерпілим внаслідок вчинення корупційного правопорушення чи інших злочинів.

Що маємо на сьогодні в практичній площині з-поміж запропонованих наукових положень? Так, за вироками, ухваленими у 2023 році, до 26 осіб застосовано конфіскацію майна або його частини як додаткове покарання. Щодо 8 осіб прийнято рішення про застосування спеціальної конфіскації – примусового безоплатного вилучення у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, встановлених статтею 96-2 КК України (конфісковано коштів у національній та іноземній валютах на суму, еквівалентну 333 862 101,62 гривень, та інше майно). За вироками, що набрали законної сили у 2023 році, до 6 осіб застосовано спеціальну конфіскацію грошових коштів на загальну суму 121 749 379,89 гривень та іншого майна (грошову оцінку в судовому рішенні не визначено) [10].

Судова практика за час повномасштабного вторгнення в ЄДРСР містить 608507 рішень щодо застосування спеціальної конфіскації.

Так, в ухвалі від 11 березня 2024 року зазначено, що «статтею 96-2 КК України регламентовані випадки застосування спеціальної конфіскації, визначені статтею 100 КПК України: спеціальна конфіскація застосовується в разі, якщо гроші, цінності та інше майно: 1) одержані внаслідок вчинення злочину та/або є доходами від такого майна; 2) призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення злочину, фінансування та/або матеріального забезпечення злочину або винагороди за його вчинення; 3) були предметом злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), а у разі, коли його не встановлено, - переходять у власність держави; 4) були підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення злочину, крім тих, що повертаються власнику (законному володільцю), який не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

В разі, якщо гроші, цінності та інше майно, зазначені у пункті 1 частини першої цієї статті, були повністю або частково перетворені в інше майно, спеціальній конфіскації підлягає повністю або частково перетворене майно. Якщо конфіскація грошей, цінностей та іншого майна, зазначених у пункті 1 частини першої цієї статті, на момент прийняття судом рішення про спеціальну конфіскацію неможлива внаслідок їх використання або неможливості виділення з набутого законним шляхом майна, або відчуження, або з інших причин, суд виносить рішення про конфіскацію грошової суми, що відповідає вартості такого майна.

Спеціальна конфіскація застосовується також у разі, коли особа не підлягає кримінальній відповідальності у зв'язку з недосягненням віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, або неосудністю, або звільняється від кримінальної відповідальності чи покарання з підстав, передбачених цим Кодексом, крім звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Гроші, цінності, в тому числі кошти, що знаходяться на банківських рахунках чи на зберіганні у банках або інших фінансових установах, інше майно, зазначені в цій статті, підлягають спеціальній конфіскації у третьої особи, якщо вона набула таке майно від підозрюваного, обвинуваченого, особи, яка переслідується за вчинення суспільно небезпечного діяння у віці, з якого не настає кримінальна відповідальність, або в стані

неосудності, чи іншої особи безоплатно, за ринкову ціну або за ціну вищу чи нижчу ринкової вартості, і знала або повинна була і могла знати, що таке майно відповідає будь-якій із ознак, зазначених у пунктах 1-4 частини першої цієї статті [11].

Інший приклад із ухвали Лебединського районного суду Сумської області від 30 січня 2024 року щодо прийняття рішення із застосуванням спеціальної конфіскації та долю речових доказів: «Так, згідно ч. 9, 10 ст. 100 КПК України питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів, які були надані суду, вирішується судом під час ухвалення судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Такі докази і документи повинні зберігатися до набрання рішенням законної сили. У разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів вирішується ухвалою суду на підставі відповідного клопотання, яке розглядається згідно із статтями 171-174 цього Кодексу.

Під час вирішення питання щодо спеціальної конфіскації насамперед має бути вирішене питання про повернення грошей, цінностей та іншого майна власнику (законному володільцю) та/або про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. Застосування спеціальної конфіскації здійснюється тільки після доведення в судовому порядку стороною обвинувачення, що власник (законний володільць) грошей, цінностей та іншого майна знав про їх незаконне походження та/або використання. У разі відсутності у винної особи майна, на яке може бути звернене стягнення, крім майна, яке підлягає спеціальній конфіскації, збитки, завдані потерпілому, цивільному позивачу, відшкодовуються за рахунок коштів від реалізації конфіскованого майна, а частина, що залишилася, переходить у власність держави.

Як свідчить аналіз указаних вище положень, питання про скасування арешту майна вирішується у судовому порядку, про що виноситься вирок.

Відповідно до ст.100 ч.9 КПК України, у разі закриття кримінального провадження слідчим або прокурором питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів і документів вирішується ухвалою суду на підставі відповідного клопотання, яке розглядається згідно зі статтями 171-174 цього Кодексу. При цьому: 1) гроші, цінності та інше майно, які підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та/або зберегли на собі його сліди, конфіскуються, крім випадків, коли власник (законний володільць) не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

Безпосередньо процедура застосування спеціальної конфіскації регламентується ч. 9 ст. 100 КПК, яка зазначає, яким чином слід розпорядитись відповідним майном у разі прийняття кінцевого судового рішення.

З практичної позиції адвоката Дениса Терещенка, при проведенні процедури спеціальної конфіскації можуть мати місце зловживання. Найбільше суперечок на практиці виникає у разі застосування спеціальної конфіскації до грошей, цінностей та іншого майна третьої особи, якщо вона набула таке майно від підозрюваного, обвинуваченого або іншої особи і знала, або повинна була і могла знати, що таке майно має кримінальне походження та відповідає вищевказаним критеріям (ч. 4 ст. 962 КК) [14]. За таких умов, як зазначає адвокат, «можуть мати місце зловживання та маніпуляції, під виглядом протидії легалізації злочинних активів та відмивання коштів і може відбуватись банальне рейдерство та незаконне позбавлення власності з використанням правоохоронних органів та судів, адже власники майна можуть позбавлятися права захисту на стадії досудового розслідування та судового розгляду, а про позбавлення прав власності на майно можуть дізнатись вже після винесення судового рішення, під час його фактичного виконання». Тому необхідно власникам майна обґрунтовувати набуття статусу добросовісного набувача. Тільки за умов:

доведення, не застосовується процедура спеціальної конфіскації до майна. Такі юридичні тонкощі можуть сприяти тому, що вилучення майна у особи, яка вчинила злочин, навіть якщо це майно не було придбане у зв'язку із вчиненням злочину, здійснюватиметься у чіткій відповідності до вимог закону та обґрунтованих підстав проведення.

Чому дієвий інститут спеціальної конфіскації для запобігання корупції? Тому що це легітимний захід кримінально-правового впливу на осіб, які вчинюють корупційні правопорушення шляхом конфіскації/повернення завданих збитків та покарання винних.

Загалом, спеціальна конфіскація має вагоме значення для запобігання злочинності загалом й корупції зокрема не тільки в Україні, але в інших державах. У свою чергу, спеціальна конфіскація має превентивний вплив щодо фінансування тероризму, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом організованої злочинності тощо. Це ефективний інструмент для відновлення справедливості, зміцнення довіри до державних інституцій, у тому числі правоохоронного сектору та системи правосуддя, а також покращує соціально-економічне положення України під час війни та у повоєнний період.

У період дії воєнного стану спеціальна конфіскація відіграє важливе значення у запобіганні корупції, у тому числі при виявленні шахрайських чи корупційних схем за умови розробки алгоритмів/механізмів вилучення незаконних активів.

Список використаних джерел

1. +3 бали за рік. Про що говорять бали України в Індексі сприйняття корупції – 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3854485-3-bali-za-rik-pro-so-govorot-bali-ukraini-v-indeksi-spriijnatta-korupcii-2023.html>.
2. Указ Президента України №722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>.
3. Інституційні механізми запобігання корупційним злочинам / І.В.Однолько / Протидія економічній злочинності: теоретичний, методичний та практичний аспекти : Матеріали науково-практичного семінару (м. Дніпро, 28 листоп. 2019 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2019. – 232 с.
4. Закон України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/print>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/print>
6. Хом'яченк С.І. Інститут спеціальної конфіскації у системі заходів запобігання злочинності в Україні та зарубіжних країнах / Юридичний науковий електронний журнал / № 12/2023, с. 351-354.
7. Живова Ю.В. Спеціальна конфіскація в законах по боротьбі з організованою злочинністю в США та деяких європейських країнах // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. - № 4, 2023. – С. 175-179.
8. Винник А.О. Спеціальна конфіскація майна як інший захід кримінально-правового характеру за кримінальним правом України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. – Львів, 2019. – 220 с.
9. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print>.
10. Аналіз здійснення судочинства Вищим антикорупційним судом у 2023 році (як судом першої інстанції) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/hcac/statistics/analyses/justice_2023.pdf.

11. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117579412>.
12. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107304774>.
13. «Про затвердження Порядку взаємодії Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та Міністерства юстиції України при виконанні судових рішень про конфіскацію, спеціальну конфіскацію, стягнення активів в дохід держави в кримінальному провадженні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0116-20#Text>
14. Теренхщенко Д. Спеціальна конфіскація – передумови запровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://femida.ua/advice/spetsialna-konfiskatsiya/>.

